

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Nederland moet proefboringen doen naar schaliegas [2]

Nee, we moeten nu vol koersen op meer duurzame energie

door *Herman Jan Wijnants*

De auteur is zelfstandig consultant en sinds begin 2013 voorzitter van het CDA-Duurzaamheidsberaad.

De industrie in Amerika vaart wel bij de grote hoeveelheid schaliegas die op de markt wordt gebracht. Energieprijzen voor de industrie zijn indrukwekkend gedaald – voor consumenten overigens licht gestegen. De honger naar olie is vervangen door een goudkoorts naar schaliegas. Dan is het niet zo vreemd dat politici in Europa en in Nederland schaliegas ook willen ontsluiten om onze industrie, en daarmee onze economie, een impuls te geven. Bovendien zal onder gelijk blijvende omstandigheden de vraag naar gas in Nederland na 2023 de productie overstijgen, met andere woorden: over tien jaar kunnen we wel wat extra gas gebruiken.

Tot zover de logica. Want we leven in een wereld waar klimaatverandering een feit is. Twintig jaar geleden hebben wereldwijd politici in VN-verband afgesproken dat de temperatuurstijging binnen de twee graden Celsius dient te blijven. Daarboven zou klimaatverandering gevaarlijk kunnen zijn. Politici overleggen inmiddels of deze grens

opgerekt kan worden, omdat pijnlijk duidelijk is dat het gevoerde klimaatbeleid wereldwijd niet effectief is geweest. Maar moeten we ons daarbij neerleggen? Sluiten we onze ogen en gaan we vergunningen verlenen om weer nieuwe fossiele bronnen aan te boren? Het wordt steeds lastiger om voldoende fossiele brandstoffen te winnen, omdat de gemakkelijk winbare locaties langzamerhand uitgeput raken. Daar is schaliegas juist een goed voorbeeld van. Kortom: er zijn enorme investeringen nodig om aan de toekomstige energievraag te voldoen, als we de huidige koers blijven volgen.

Technische doorbraken kunnen wellicht zorgen dat de moeilijk winbare locaties toch rendabel worden, maar dat is nog onzeker. Gaan we dan gokken dat het wel goed zal komen? De tijd van zekerheid over winbare voorraden is voorbij. In Polen is na proefboringen naar schaliegas gebleken dat nota bene slechts 5 procent van het geschatte potentieel aan schaliegas ook daadwerkelijk gewonnen kan worden. Bovendien kent het boren naar schaliegas een aantal nadelen. Met een enkele boring kunnen maar relatief kleine hoeveelheden gas gewonnen worden. Na gemiddeld enkele maanden hebben de

meeste putten hun piek al bereikt. Er zijn dus vele en telkens nieuwe boorputten nodig voor een constante aanvoer van schaliegas. Voor het openbreken van het zeer diepe gesteente waarin het gas is verborgen, zijn chemicaliën nodig. Deze chemicaliën kunnen het grondwater vervuilen, als onzorgvuldig wordt gewerkt. De kans op vervuiling neemt evenredig toe met iedere extra boorput. Zoals opgemerkt zijn er talrijke putten nodig. Dat is een belangrijke reden dat de drinkwaterbedrijven en de (fris) drankindustrie hun bedenkingen hebben bij de proefboringen, omdat het onzeker is of ons drinkwater wel schoon en veilig blijft. Ten slotte, in een dichtbevolkt land als Nederland zullen deze boorputten vaak dicht bij woongebieden of bedrijventerreinen liggen. We zien nu al dat het maatschappelijk draagvlak voor proefboringen erg broos is. Bewoners en bedrijven geven aan bang te zijn voor mogelijke gevolgen van de proefboringen voor het milieu en mogelijke bodemdaling.

* * *

Regeren is toch vooruitzien? We weten dat we hoe dan ook op termijn onze energiehuishouding anders moeten inrichten. Nu al staan gascentrales tijdelijk in de mottenballen. Hoogstwaarschijnlijk zal schaliegas in Nederland, vanwege het vele boren, duurder zijn dan conventioneel aardgas. Vanuit economisch oogpunt is het voor Nederland dan ook geen slimme keuze. Vanuit maatschappelijk oogpunt is het beter om te kiezen voor meer zekerheid en te investeren in de toekomst. Dat betekent: investeren in een Europees netwerk van elektriciteitsnetten, waardoor mogelijke regionale onbalans in elektriciteitslevering en -vraag over meer-

dere landen wordt uitgesmeerd en daarmee regionaal minder impact heeft.

Tegelijkertijd gaan we de 'power to gas'-technologie verbeteren, die elektriciteit kan omzetten in gas (of waterstof). Daarnaast moeten we onderzoeken op welke wijze de elektrische of waterstofauto geïntegreerd kan worden in ons energiesysteem om elektriciteit op te slaan en te leveren aan woningen en kantoren. Overigens heeft Nederland onlangs de eerste gezinsauto op zonne-energie ter wereld gepresenteerd, ontwikkeld door wetenschappers en studenten van de Technische Universiteit in Eindhoven. Vanuit onze landbouwtraditie verdient de algenkweek ook een enorme impuls: per hectare leveren algen nu al drie keer zo veel olie als de oliepalmpiantages, terwijl ze weinig zoet water nodig hebben en geen landbouwgrond gebruiken. Ten slotte is het van groot belang om het onlangs getekende SER-energieakkoord uit te voeren. Nederland heeft zich breed gecommitteerd aan de Europese

Een slimme overheid is op haar toekomst voorbereid

richtlijn om in 2020 14 procent van de energievraag duurzaam op te wekken, en als we in Nederland alles op alles zetten, kunnen we die doelstelling ook halen. Met andere woorden: het roer moet om, we gaan investeren met visie! Een slimme overheid is immers op haar toekomst voorbereid. Of zoals ik de bekende professor Dennis Meadows (Club van Rome) ooit hoorde zeggen: 'The Stone Age did not end because of a lack of stones.'